

Preamble: Vydáním nových zákonů s platností od 1.1.2007 došlo v oblasti bezpečnosti práce k výrazné legislativní změně, která měla přinést snížení úrazovosti na stavbách. Po dvou letech však skutečný stav nenaplnuje tento předpoklad. Svojí měrou se na tom podílí i poměrně složitý text zákona, který umožňuje hledání různých výkladů a způsobů naplnění zákonných požadavků. Článek je pohledem na problematiku zpracování plánu BOZP na staveništi.

PLÁN BOZP NA STAVENIŠTI

Pokud chceme účinně řešit zlepšení stavu bezpečnosti práce na staveništi, musíme, jak se s oblibou říká, začít od hlavy. Tou hlavou je v našem případě zadavatel (investor) stavby a předpisem, který usměrňuje jeho jednání je třetí část zákona 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy. Třetí část se jmenuje: **Další úkoly zadavatele stavby**, jejího zhotovitele, popřípadě fyzické osoby, která se podílí na zhotovení stavby, a koordinátora bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi.

Pokud zadavatel stavby chce realizovat nějaké stavební dílo, tak má dva zájmy. Aby dílo bylo co nejlevnější a zároveň v co nejkratší době realizováno. Oba požadavky mají negativní dopad na vlastní bezpečnost práce při realizaci stavby. Omezení finančních prostředků vede u zhotovitelů k nebudování pomocných stavebních konstrukcí a nepřijímání bezpečnostních opatření, zkracování lhůt výstavby vede pak ke koncentraci prací, činností a pracovníků na jednom společném pracovišti, kteří se mohou vzájemně ohrožovat.

Aby tyto snahy byly eliminovány, požaduje uvedený zákon, aby **zadavatel stavby** v době přípravy stavby-projektování, určil koordinátora při přípravě díla a ve spolupráci s tímto koordinátorem zajistil zpracování plánu BOZP na staveništi. Co má tento plán obsahovat? To nám stanoví vedle tohoto zákona i NV 591/2006 Sb. Základní ustanovení zákona 309/2006 Sb. v § 15 odst.2 uvádí:

Budou-li na staveništi vykonávány práce a činnosti vystavující fyzickou osobu zvýšenému ohrožení života nebo poškození zdraví, které jsou stanoveny prováděcím právním předpisem, stejně jako v případech podle odstavce 1, zadavatel stavby zajistí, aby před zahájením prací na staveništi byl zpracován plán bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi (dále jen „plán“) podle druhu a velikosti stavby tak, aby plně vyhovoval potřebám zajištění bezpečné a zdraví neohrožující práce. V plánu je nutné uvést potřebná opatření z hlediska časové potřeby i způsobu provedení;

Co nám toto ustanovení říká v jednotlivých výrazech?

podle druhu a velikosti stavby

- požadavek naznačuje, že plán může být jednoduchý a stručný (např. popis opatření při práci v ochranném pásmu) až po složitý a rozsáhlý (pokud řeší stavbu s velkým počtem stavebních objektů a množství prací s rizikem)

plně vyhovoval potřebám zajištění bezpečné a zdraví neohrožující práce

- zde je stanoveno, že řeší bezpečnost práce. Další požadavky např. na požární bezpečnost, ochranu životního prostředí, jakost apod. nejsou požadovanou součástí plánu

potřebná opatření z hlediska časové potřeby

- koncentrace prací přináší zvýšená rizika na staveništi. Ze souběhu prací pak vyplývají konkrétní bezpečnostní požadavky např. práce nad sebou, zajištění pod prací ve výšce apod.

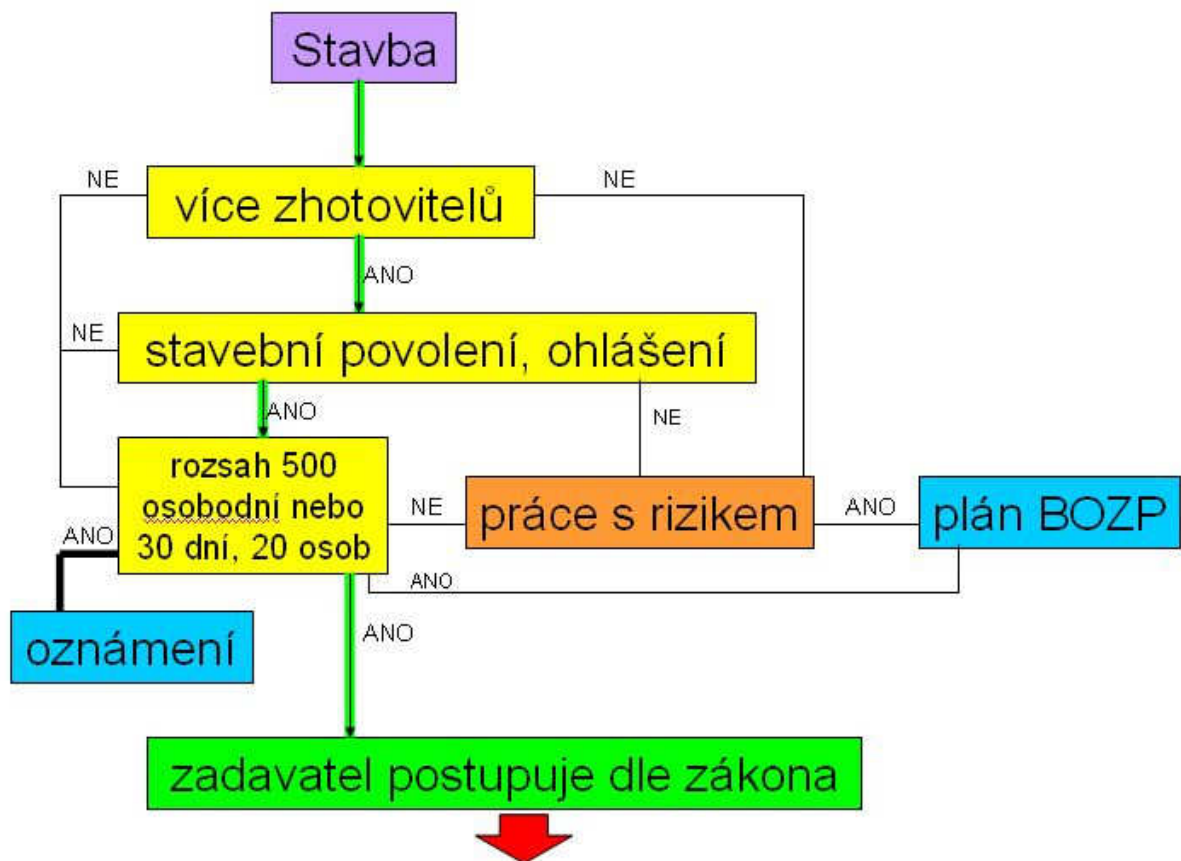
opatření z hlediska ... způsobu provedení

- je vyjádřením požadavku, aby byly stanoveny **postupy** s návrhem konkrétních bezpečnostních opatření

musí být rovněž přizpůsoben skutečnému stavu a podstatným změnám během realizace stavby

- zde je uvedeno, že plán zpracovaný v přípravě stavby musí být aktualizován s ohledem k technologiím vybraných zhotovitelů, a proto se při realizaci stavby upravuje koordinátorem pro realizaci

Uvedená ustanovení zákona mají obecný charakter požadavků na všechny tři případy, kdy je povinností zajistit zpracování plánu BOZP na staveništi t.j. v případech, kdy jsou na pracovišti prováděny práce a činnosti vystavující fyzickou osobu zvýšenému ohrožení života a poškození zdraví (viz. příloha č.5 NV 591/2006 Sb.) a v případech, kdy rozsah stavby přesáhne stanovenou dobu (500 dní v přepočtu na 1 fyzickou osobu nebo více jak 30 dní, přičemž více než jeden den zde pracuje více než 20 fyzických osob). V tomto případě se může jednat o stavby, kdy není určen koordinátor a o stavby, kdy je určen koordinátor. Přehledně to vyžaduje následující schéma:

Pro třetí případ, kdy je určen koordinátor pro přípravu, si můžeme upřesnit výše uvedené požadavky na obsah plánu konkrétněji na základě ustanovení NV 591/2006 Sb. kde se v § 7 uvádí:

Koordinátor během přípravy stavby zabezpečuje, aby plán obsahoval, přiměřeně povaze a rozsahu stavby a místním a provozním podmínkám staveniště, údaje, informace a postupy zpracované v podrobnostech nezbytných pro zajištění bezpečné a zdravé neohrožující práce, a aby byl odsouhlasen a podepsán všemi zhotoviteli, pokud jsou v době zpracování plánu známi.

Pokud toto ustanovení opět rozebereme, dostaneme, mnohými koordinátory požadovanou, osnovu plánu BOZP.

zabezpečuje

- nepřímě určuje, že zpracovatelem plánu je koordinátor pro přípravu stavby. Nevylučuje to však možnost, že plán zpracuje někdo jiný a „koordinátor“ jej posvědí, neboť za dodržení následujících bodů zodpovídá a může být i pokutován

přiměřeně povaze a rozsahu stavby a místním a provozním podmínkám staveniště

- uvedené naznačuje, že náplň plánu není universální, ale musí reagovat na jednotlivé podmínky na staveništi. Kvalitu plánu předurčuje také kvalita zpracování projektové dokumentace

údaje

- obecný pojem s možností širšího výkladu. Takovými údaji by měly být základní informace o stavbě, informace pro vyplnění oznámení o zahájení prací,..

informace a postupy zpracované v podrobnostech nezbytných pro zajištění bezpečné a zdraví neohrožující práce

- technologické a pracovní postupy, které naznačí požadavky na přijetí konkrétních opatření z hlediska bezpečnosti práce. Těmito postupy se „prokazuje“, že lze stavbu za uvedených podmínek bezpečně realizovat. Současně „rozkrývá“ resp. specifikuje či konkretizuje režijní náklady na realizaci stavby z pohledu požadavků na zajištění bezpečnosti práce

Zatímco zákon požaduje, aby byla uvedena opatření z hlediska způsobu provedení, tak v NV se již tento požadavek koncentruje do požadavku, aby plán obsahoval postupy. Samozřejmě, že jsou myšleny postupy a opatření řešící bezpečnost práce, nikoliv zajištění jakosti apod. Jak vyložit tento pojem?

Postup (technologický postup)

- Dokument, který komplexně popisuje všechna bezpečnostní opatření, které bude na staveništi nutno řešit s ohledem na bezpečnou realizaci stavby. Součástí jsou pracovní postupy
- Pracovní postup=dokument, který popisuje konkrétní bezpečnostní opatření při jednotlivých pracovních činnostech a operacích

Co by měly tyto postupy řešit? K tomu nám pomohou NV 591/2006 Sb. a NV 362/2005 Sb., která jsou ve své podstatě souhrnem rizik vyskytujících se na staveništích včetně uvedení potřebných mnohdy variantních opatření. Postupy si můžeme rozčlenit do následujících částí, u kterých jsou uvedeny příklady, na něž by se zpracovatel měl soustředit (obsah není vyčerpávající).

POSTUP - STAVENIŠTĚ

- řešení oplocení, ohrazení stavby, vstupy a vjezdy na staveniště, prostory pro skladování manipulaci(i mimo staveniště např. při vykládce), osvětlení stavenišť a pracovišť, ochranná pásma a opatření proti jejich poškození, komunikace na staveništi včetně podjíždění vedení, hlavní vypínač stavby, vnější vlivy na stavbu-otřesy od dopravy, nebezpečí povodně, sesuvu zeminy ...řešení svislé a vodorovné dopravy osob a materiálu

POSTUPY-ZEMNÍ PRÁCE

- řešení zajištění provádění výkopů-riziko zasypání osob-druhy pažení, šířka výkopu, sklony svahu, technologie ukládání sítí do výkopu, zabezpečení okolních staveb, snižování a odvádění povrchové a podzemní vody,

- řešení zajištění proti pádu do výkopu-konkrétní způsob (7 možných dle NV) zajištění, přechody a přejezdy přes výkopy, osvětlení ohrazení, úpravy pro slepce, přeprava zemin.

POSTUPY-BETONÁŘSKÉ PRÁCE

- řešení způsobu dopravy betonové směsi, zajištění pracovníků proti pádu do směsi, pohyb po výztuži, přístup k místům betonáže

POSTUPY-ZEDNICKÉ PRÁCE

- řešení základní technologie zdění-zevnitř objektu-ochranné zábradlí zvenku, z obvodového lešení, zajišťování otvorů ve svislém zdivu

POSTUP - MONTÁŽNÍ PRÁCE

- řešení jednotlivých montážních operací a s tím spojených opatření pro zajištění BP, přístupy na místo montáže, způsob zajišťování otvorů vzniklých s postupem montáže

POSTUP-BOURACÍ PRÁCE

- stanovení základní technologie bourání-ruční , strojní, kombinované, výbušninami, zajištění pracovišť s bouráním, podchycení bouraných konstrukcí, odvoz sutin, zajištění pracovníků ve výšce ,inženýrské sítě-zabezpečení, náhradní vedení

POSTUPY - STROPY

- stanovení způsobu montáže-z pomocného lešení, řešení zajištění ve výšce po obvodu a v místě montáže, doprava materiálu, zajištění pod prací ve výšce

POSTUP - STŘECHY

- způsob zajištění proti pádu na volném okraji, proti sklouznutí, proti propadnutí střešní konstrukcí, doprava materiálu, zajištění pod prací ve výšce konkretizovat (4 možnosti),

POSTUP- PRÁCE PSV

- řešit požadavky na BP dle profesí, zejména montáž antén a hromosvodů, osazování oken, montáž zábradlí, vodorovné izolace balkonů, teras a střech,montáž výtahů, vzduchotechniky, klimatizací,nátěry a fasády
- dokončovací práce kolem objektu-chodníky, osvětlení

PRÁCE A OPATŘENÍ ZE VZÁJEMNÉHO PROLÍNÁNÍ PRACÍ

- stanovení opatření, které vyvolá souběh pracovních činností-manipulace jeřábů, montáže střech a vodorovných konstrukcí, práce PSV ...

Kvalitně zpracovaný plán, který obsahuje konkrétní opatření, není závislý na budoucím zhotoviteli. Tento plán totiž na stavbě upravuje koordinátor při realizaci. Každý zhotovitel totiž 8 dní před zahájením prací na staveništi musí předat koordinátorovi resp. informovat koordinátora o pracovních nebo technologických postupech, které zvolil a o rizicích z těchto postupů vyplývajících (opatření na jejich snížení nebo odstranění). Přitom může postupovat v souladu s plánem, nebo přijde s vlastním odlišným postupem, který koordinátor posoudí a pokud je v souladu s požadavky bezpečnosti práce a nebrání bezpečnému výkonu dalších činností , tento postup odsouhlasí. Třetí možností pak je, že např. na kontrolním dnu se účastníci dohodnou na „kompromisním“ postupu, který bude kombinací původního v plánu obsaženého a zhotovitelem předloženého. Zápis z kontrolního dne je pak úpravou původního plánu. Proto se doporučuje vedení plánu BOZP na staveništi např. v deskách, které umožňují za původní plán vkládat postupy od zhotovitelů a zápisy z kontrolních dnů.

Ing Václav Kápl-inspektor

Oblastní inspektorát práce pro Jihočeský kraj a Vysočinu

26.3.2009